

ΤΑ 12 ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ: ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΡΟΣΔΟΚΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΛΕΙΨΗ ΤΗΣ ΦΤΩΧΕΙΑΣ

Νανά Βαλσάμη

Κοινωνική Λειτουργός

Dip.Soc.Sciences,

Master στον Κοινωνικό Σχεδιασμό

Τμήμα Κ.Ε, Τ.Ε.Ι. Πάτρας.

Το τέλος της δεκαετίας του 1960 υπήρξε αναμφισβήτητο η γέννηση μίας νέας εποχής για τη Βρετανική Κοινοτική Κοινωνική Εργασία, μίας εποχής που “αγκάλιασε” τόσο τις ριζοσπαστικές όσο και τις συντηρητικές τάσεις εντός της Κοινωνικής Εργασίας - γεγονός που προξένησε σύγχυση και σύγκρουση μεταξύ των αντιστοίχων ομάδων.

Το άρθρο αυτό εξετάζει τη χρονική εκείνη περίοδο που αποτελεί κατά κυριολεξία τη γέννηση και το τέλος του “μήνα του μέλιτος” για τη Βρετανική Κ.Ε.Κ, η οποία μετετράπη - για λόγους που παρουσιάζονται στη συνέχεια - σε απειλή για το Κράτος με συνέπεια την απόρριψή της από αυτό, τη στιγμή ακριβώς που ήταν έτοιμο να την υιοθετήσει.

Η διαπίστωση αφ’ ενός ότι η φτώχεια δεν είχε εξαλειφθεί και η συνεχώς αυξανόμενη συνειδητοποίηση της εκμετάλλευσης ενός τμήματος της κοινωνίας από ένα άλλο αφ’ ετέρου, οδήγησαν στο συμπέρασμα ότι η συμμετοχή των πολιτών στην αντιμετώπιση κοινωνικών αναγκών θα βοηθούσε στη βελτίωση των κρατικών παροχών, καθώς επίσης και στην εκτόνωση των ριζοσπαστικών απαιτήσεων για Κοινωνική Αλλαγή και για περισσότερο ισότιμη Κοινωνική Πολιτική (1).

Η Κοινωνική Εργασία με την Κοινότητα, σαν μέθοδος που θα εκπλήρωνε το παραπάνω συμπέρασμα, υποστηρίχθηκε και απ’ όσους είδαν στον φτωχό ένα συνδυασμό πνευματικής και φυσικής ανεπάρκειας, καθώς επίσης και απ’ όσους είδαν την ίδια ομάδα πληθυσμού σαν τα θύματα μίας εκμεταλλευτικής καπιταλιστικής κοινωνίας.

Παρόμοιες σαν τις παραπάνω ιδέες αποτέλεσαν τη βάση για τη δημιουργία των δώδεκα Κοινοτικών Αναπτυξιακών Προγραμμάτων -CDPs- το 1969, τα οποία αρχικά ξεκίνησαν να λειτουργούν σε μία πειραματική βάση που, στη συνέχεια, μετετράπη σε “αρένα” ιδεολογικών αντιθέσεων και συνεχών συγκρούσεων.

Σύμφωνα με το Υπουργείο Εσωτερικών - που είχε την έμπνευση της δημιουργίας του - τα

Κ.Α.Π. ήταν μία προσπάθεια δραστηκής παρέμβασης για μία καλύτερη κατανόηση και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των κοινωνικών αναγκών, ειδικότερα στις κοινότητες εντός αστικών κέντρων, μέσα από το στενό συντονισμό των κεντρικών και τοπικών - κρατικών και εθελοντικών - φορέων. Αυτή η προσπάθεια θα εστηρίζετο και ενθαρρυνόταν από την πρωτοβουλία και εμπλοκή των πολιτών (2). Αυτό το βασισμένο στην κοινότητα πείραμα - όπως χαρακτηρίστηκε από τους δημιουργούς του - που στόχευε στην εύρεση νέων τρόπων αντιμετώπισης των αναγκών των κατοίκων των περιοχών με υψηλό δείκτη κοινωνικής αποστέρησης, αρχικά σχεδιάστηκε σύμφωνα με ορισμένα αξιώματα με πλέον σημαντικό το εξής:

Τα προβλήματα της αποστέρησης στα αστικά κέντρα έχουν τις ρίζες τους στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων - ατομική παθολογία - μπορούν ν' αντιμετωπιστούν αποτελεσματικότερα μ' ένα σωστά οργανωμένο συντονισμό της βάσης των Κοινωνικών Υπηρεσιών, συνδυασμένο με την κινητοποίηση της αυτοβοήθειας και αμοιβαίας βοήθειας μέσα στην κοινότητα.

Τα Κ.Α.Π. ξεκίνησαν σε περιοχές περιορισμένου μεγέθους που χαρακτηρίζονταν από υψηλό δείκτη κοινωνικής αποστέρησης. Στο στάδιο επιλογής τους έγινε μία προσπάθεια να συμπεριληφθούν διαφορετικοί τύποι περιοχών, ούτως ώστε να δοθεί μία ισχυρότερη απόδειξη της επιμονής της φτώχειας και κοινωνικής ανισότητας που θα κάλυπτε τη χώρα (διάγραμμα 1).

Το πρώτο στάδιο εργασίας των Κοινωνικών Λειτουργών ήταν ο εντοπισμός, μέσα από την Τοπική Αυτοδιοίκηση που τους εξουσιοδότησε, των αναγκών της κάθε περιοχής. Το επόμενο ήταν η προώθηση μεγαλύτερου συντονισμού των Κοινωνικών Υπηρεσιών σε επίπεδο βάσης, η εμπλοκή της κοινότητας καθώς επίσης η εξασφάλιση μίας σταθερής γέφυρας επικοινωνίας μεταξύ των πολιτών και αυτών των Υπηρεσιών. Στην Oldham, για παράδειγμα, συστάθηκαν επιτροπές με μέλη πολίτες, δημοτικούς συμβούλους και στελέχη υπεύθυνα για την εφαρμογή της Κοινωνικής Πολιτικής μέσα στην κοινότητα (3). Γενικά πάντως μία σειρά παρόμοιων δραστηριοτήτων χαρακτήριζε τα Κ.Α.Π.: (διάγραμμα 2)

1. Κέντρα πληροφόρησης (για τοπικά θέματα) που, είτε στεγάζονταν στα γραφεία των Κ.Α.Π. ή σε χώρους ελεγχόμενους από κατοίκους της κοινότητας.
2. Εργασία με κοινοτικές ομάδες που προσέφερε συμβουλευτική υποστήριξη σε ειδικευμένα θέματα, όπως νομικά και παροχές Κοινωνικής Πρόνοιας.
3. Φυλλάδια και εφημερίδες με τα νέα των κοινοτικών, για τα οποία έντυπα ήταν υπεύθυνοι οι κάτοικοι της κάθε κοινότητας - υποστηριζόμενοι οικονομικά από τα Κ.Α.Π.

Παρόλες τις κοινές δραστηριότητες υπήρχαν βασικές διαφορές ιδιαίτερα στον τομέα της επιλογής των θεμάτων που εξέταζαν. Υπήρχαν περιπτώσεις κατά τις οποίες ορισμένα προγράμματα ανταποκρίνονταν σε οποιαδήποτε ζητήματα παρουσιάζονταν στην περιοχή τους, ενώ κάποια άλλα ήταν περισσότερο επιλεκτικά. Γενικά, όμως, επεδίωκαν, κινούμενα ανάμεσα σ' αυτά τα δύο άκρα, να ισορροπήσουν και να συσχετίσουν τις απόψεις τους με τις προτεραιότητες των κατοίκων (4). Ενδεικτικά αναφέρω το Κοινοτικό Κέντρο του Cleator Moor, όπου λειτούργησε ένα γενικευμένο σύστημα πληροφόρησης, που συνειδητά κάλυψε μία σειρά παρουσιάζομενων προβλημάτων, που εκυμαίνετο από τα εισιτήρια των σχολικών λεωφορείων και την επικίνδυνη - για τα παιδιά οδήγηση - μέχρι, την ανεπαρκή στέγαση και τα χαμηλά επιδόματα

της Κοινωνικής Πρόνοιας. Στο Newham η έμφαση εδόθη στις ομάδες και τ' άτομα που μπορούσαν να εργαστούν δυναμικά για Κοινωνική Αλλαγή.

Πηγή: Βρετανική Στατιστική Υπηρεσία, απογραφή του 1971

Διάγραμμα 1

Περιοχές Λονδίνου

Άλλες πόλεις Αγροτικές πόλεις

Canning Town (Newham) Πληθυσμός : 42.400. Περιοχή γύρω από αποβάθρες, ανεργία, περισσότερα από 6.500 σπίτια χτίστηκαν στην περιοχή μετά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο.

Saltley (Birmingham) Πληθυσμός: 13.900. Ο πληθυσμός έχει κατά το 35-40% αντικατασταθεί από Ασιάτες μετανάστες.

Benwell (Newcastle) Πληθυσμός: 14.400. Περιοχή στις όχθες του Τάμεση κτίστηκε το 1890-1910 με σκοπό τη στέγαση των εργατών της βιομηχανίας πλοίων. Ανεργία.

Batley (West Riding) Πληθυσμός 42.000. Η βασική πηγή εργασίας - η υφαντουργία - είναι σε κρίση. Ο πληθυσμός σταθερός με το 10% του μετανάστες.

Cleator Moor (Cumbreland) Πληθυσμός 11.200. Δύο Ενορίες σε μία στερημένη ημι-αγροτική περιοχή. Ορυχεία μετάλλου.

Newington (Southwark) Πληθυσμός: 13.600. Υψηλός αριθμός ανειδίκευτων εργατών.

Vauxhall (Liverpool) Πληθυσμός: 14.100. Χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη απόβαθρων, και την Ιρλανδέζικη Καθολική εργατική τάξη, επίσης από μεγάλο αριθμό εργατικών οικισμών.

Clarksfield (Oldham) Πληθυσμός: 25.300. 25% του συνόλου ελαττώθηκε το 1951 εξαιτίας των μετακινήσεων στις γύρω περιοχές.

Clyncorwg (Glamorgan) Πληθυσμός: 8.600. Έξη χωριά στα ορυχεία άνθρακα της Νότιας Ουαλίας. Τα λατομεία έκλεισαν το 1970. Ανεργία, μεγάλη εξάρτηση στα επιδόματα πρόνοιας, νέες ευκαιρίες εργασίας στις ακτές της Ουαλίας. Δύσκολο και υψηλό κόστος συγκοινωνίας.

Hillfields (Coventry) Πληθυσμός: 16.500. Μία περιοχή με ποικιλία πληθυσμιακών φυλών. (Το 1/3 του πληθυσμού μετανάστες).

Ferguslie Park (Paisley) Πληθυσμός: 12.300. Εργατικές Πολυκατοικίες κτισμένες το 1930. Το ένα στα έξη σπίτια είναι άδειο.

Percy και Trimty (Tyhemouth) Πληθυσμός: 16.120. Εργατικής τάξης περιοχή προορισμένη για τους εργάτες της βιομηχανίας πλοίων.

Διάγραμμα 2

Περίγραμμα δραστηριοτήτων των Κ.Α.Π. (ορισμένα παραδείγματα)

Κ.Α.Π. ΠΑΙΔΕΙΑ ΠΡΟΝΟΙΑ (δικαιώματα πάνω στις παροχές της) ΣΤΕΓΑΣΗ Τομέας Ενα-

σχόλησης, Τομέας Πληροφόρησης Έρευνα

BATLEY (Στρατηγική πολιτικής).

Πρόγραμμα Κοινοτικής Επιμόρφωσης στα σχολεία και το σπίτι. Συντονισμός τους.

Εργασία των Τμημάτων Πρόνοιας με στόχο την ανάπτυξη της προβολής των προνοιακών παροχών.

Μελέτη των παλιών οικιών και προτάσεις για γενική βελτίωση και αξιοποίησή τους.

1) Έγερση γραφείου του τοπικού Κ.Α.Π. 2) Έγερση κοινοτικών ομάδων παράλληλα.

1) Έρευνα σχετικά με τα εισοδήματα, την ενασχόληση και τον ελεύθερο χρόνο. 2) Μελέτη της διαδικασίας λήψης αποφάσεων και την επίδραση του Κ.Α.Π. 3) Αξιολόγηση της προβολής των προνοιακών παροχών. 4) Μελέτη των αναγκών των κατοίκων.

(Στρατηγική Κοινωνικής Εργασίας με τη γειτονιά).

Εργασία με γονείς παιδιών προσχολικής ηλικίας.

Υποστήριξη μέσω του Κέντρου Πληροφόρησης.

1) Κοινωνική Εργασία με την Κοινότητα και τεχνική υποστήριξη για σχετικά θέματα.

COVENTRY (Στρατηγική Πολιτική)

Πρόγραμμα Κοινοτικής Επιμόρφωσης σε 13 σχολεία. Συντονισμός σχολείου-σπιτιού.

1) Έρευνα σχετικά με τη γνώση των δικαιωμάτων για τις παροχές της Πρόνοιας. 2) Έρευνα σχετικά με τα εισοδήματα των ηλικιωμένων.

1) Μελέτη για τα ευρύτερα συμφέροντα που έχουν επηρεάσει τις επενδύσεις στον τομέα των ανακαινίσιμων οικιών. 2) Έρευνα και αναφορά καταναλωτών σχετικά με τη γενική βελτίωση της στέγασης.

Έρευνα σχετικά με το ρόλο του σχολείου, της υπηρεσίας εύρεσης εργασίας για νέους και της παραγωγής στη διευκόλυνση των νέων για τη μεταφορά τους από τη σχολική ζωή στην εργασία.

1) Έγερση γραφείου από άτομα που επέλεξαν οι κάτοικοι. 2) Κοινοτικός δικηγόρος και κοινοτικός σχεδιαστής.

1) Έρευνα σχετικά με την κατάσταση και τις ανάγκες των ηλικιωμένων. 2) Έρευνα σχετικά με τη δομή των συμφερόντων και ιδεολογιών που επηρεάζουν την κατανομή των πηγών (οικόπεδα - οικίες).

(Στρατηγική Κοινωνικής Εργασίας με τη γειτονιά)

Επιμόρφωση ενηλίκων με ανεπίσημες ομάδες σε μπαρς και κλαμπς και με Ασιάτες μετανάστες σε σπίτια, ναούς και εργοστάσια.

1) Κέντρο πληροφόρησης ελεγχόμενο από κατοίκους. 2) Κοινοτικός δικηγόρος. 3) Συνεργασία με ομάδες Εργατικών Συνδικαλιστικών Σωματείων σε κοινές πορείες για νομικά και προνοιακά διακαιώματα.

Δυνατότητα για συνεργασία με την παραγωγή.

Διαφωνία σχετικά με τη Στρατηγική.

Όπως ήδη ανέφερα τα δώδεκα Κ.Α.Π. συγκέντρωσαν την προσοχή τους σε μικρές κοινότητες που μειονεκτούσαν. Τα προγράμματα σχεδιάστηκαν να βοηθήσουν τις κοινότητες να χρησιμοποιήσουν τις πηγές τους όσο το δυνατό περισσότερο ενεργητικά, ώστε να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα που είχαν τοπικό χαρακτήρα. Αυτός ακριβώς ο “τοπικός χαρακτήρας” - ή μάλλον η αμφισβήτησή του - ήταν υπεύθυνος για τις διαμάχες που επακολούθησαν.

Πριν ακόμα το πειραματικό στάδιο εφαρμογής των Κ.Α.Π. ολοκληρωθεί, ένας σημαντικός αριθμός διευθυντών τους είχε ήδη απογοητευθεί. Οι ευκαιρίες για τη “ριζική αλλαγή” που αρχικά αυτά προσέφεραν δεν είχαν υλοποιηθεί με αποτέλεσμα την έναρξη μίας διαδικασίας - από τους εργαζόμενους σ’ αυτά Κοινωνικούς Λειτουργούς - αξιολόγησής τους. Αν και σύμφωνα με την κυβερνητική άποψη τα Κ.Α.Π. στόχευαν στον περιορισμό της διαμαρτυρίας της εργατικής τάξης μέσα στα όρια της περιοχής τους, ο αυξανόμενος βαθμός παρέμβασης των Κοινωνικών Λειτουργών στις διαδικασίες των Προγραμμάτων οδήγησε σε μία άλλη άποψη: Εγινε φανερό σ’ ένα σημαντικό αριθμό Κ.Λ. ότι οι αρχικές υποθέσεις πάνω στις οποίες τα Κ.Α.Π. βασίστηκαν ήταν λανθασμένες. Οτι το “σύνδρομο” της μειονεκτικότητας και της αποστέρησης δεν ήταν μία νέα ανακάλυψη των Κ.Α.Π. ούτε ήταν περιορισμένο σ’ ελάχιστες μόνο μικρές περιφέρειες.

Σύντομα κατέληξαν σ’ αυτό που ήδη πολλοί κοινωνικοί επιστήμονες τα τελευταία χρόνια είχαν συμπεράνει ότι, δηλαδή, τα προβλήματα της κοινωνικής αποστέρησης θα έπρεπε να επανεκτιμηθούν και να συσχετιστούν με τη δομή της κοινωνίας και τους περιορισμούς που αυτή θέτει και όχι με ψυχολογικά κριτήρια. Με εξωτερικούς και όχι ενδογενείς παράγοντες.

Οι ομάδες των εργαζομένων στα Κ.Α.Π. Κοινωνικών Λειτουργών ήταν πλέον πεπεισμένοι ότι τα συμπτώματα της μειονεκτικότητας στις περιοχές τους δεν θα μπορούσαν επαρκώς να αιτιολογηθούν σύμφωνα με τις θεωρίες της “παθολογικής συμπεριφοράς” και της “προσωπικής ανεπάρκειας” των ατόμων ή οικογενειών τη στιγμή που σύμφωνα μ’ αυτές τα συγκεκριμένα συμπτώματα δεν αποτελούσαν προϊόντα των εξωτερικών πιέσεων εντός του ευρύτερου περιβάλλοντος.

Ο Benington, διευθυντής της Coventry, εστράφη από την κοινοτική ανάπτυξη προς την κοινοτική δράση. Ανέφερε ότι ήταν λανθασμένη τακτική ο περιορισμός στα μικρά μόνο κέντρα. Στην Coventry η αρχική στρατηγική, που ήταν η εμπλοκή των κοινοτικών ομάδων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων στο τοπικό επίπεδο, εγκαταλείφθηκε και οι Κοινωνικοί Λειτουργοί του Προγράμματος συγκέντρωσαν την προσοχή τους στην τροποποίηση των λειτουργιών εκείνων που είχαν τις ρίζες τους στους θεσμούς του υπάρχοντος πολιτικού συστήματος. Αυτές οι λειτουργίες, σύμφωνα με την άποψή τους, προξενούσαν τις αναφερόμενες δυσκολίες στο τοπικό επίπεδο. Οι αρχικές προσπάθειες για παρέμβαση στα κέντρα λήψης αποφάσεων είχαν αναφερθεί σαν “ένα μοντέλο ανταλλαγής μέσα στο διάλογο” (5) και σήμαινε εργασία μέσα τη γειτονιά (Neighbourhood Social Work) με στόχο την ενθάρρυνση των ομάδων στο να εκφράσουν τις απόψεις τους. Επίσης σήμαινε εργασία και με την Τοπική Αυτοδιοίκηση, ώστε να κατανοηθούν οι απαιτήσεις της λαϊκής βάσης και να εξασφαλιστούν οι περισσότερο κατάλληλες αντιδράσεις. Ο σκοπός ήταν να ενισχυθεί η επιρροή των μειονεκτικών ομάδων και να αναπτυχθούν οι δομές εκείνες που θα εγγυόνταν την ικανοποίηση των συνταγματικών δικαιωμάτων στα κέντρα λήψης αποφάσεων. Όμως αυτός ο σκοπός, σύμφωνα με την άποψή τους, απέτυχε, γιατί είχε θεμελιωθεί πάνω σε μία ανεπαρκή ανάλυση σχετικά με την κατανομή της

εξουσίας μέσα στις κοινωνικές τάξεις.

Οι Κοινωνικοί Λειτουργοί της Coventry, επομένως, άρχισαν να μελετούν τις δυνατότητες, είτε για εισχώρηση στις συνδικαλιστικές ενώσεις και το ευρύτερο εργατικό μέτωπο, είτε για την υιοθέτηση άλλων τακτικών σύνδεσης των θεμάτων της κοινότητας με εκείνων της “ταξικής πάλης”.

Τις παραπάνω αναφορές ακολούθησε μία νέα σειρά θέσεων που υποστηρίχθηκε από την πλειοψηφία των Προγραμμάτων: *η φτώχεια και η αστική παρακμή* δεν ήταν συνέπειες της προσωπικής ανεπάρκειας των φτωχών ατόμων ή της αδύναμης επικοινωνίας μέσα στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, που απλά απαιτούσαν καλύτερο σχεδιασμό και οργανωτικές τεχνικές, αλλά ήταν συνέπειες των τεράστιων ανισοτήτων μέσα στο ευρύτερο πολιτικό σύστημα. Οι απαράδεκτες συνθήκες διαμονής, το υψηλό ποσοστό ανεργίας και το χαμηλό εισόδημα ενός μεγάλου αριθμού μελών της εργατικής τάξης “ήταν η συνέπεια, στην πραγματικότητα, του Ιδιωτικού Ελέγχου πάνω στο Κεφάλαιο”. (5)

Από την ανάλυση αυτών των Προγραμμάτων εστράφησαν στην Κοινοτική Δράση. Ο Η. Specht (6) υποστήριξε ότι στην πράξη, παρ’ όλα αυτά, βρήκε λίγο συσχετισμό μεταξύ της ιδεολογίας και των τακτικών που αυτοί υιοθετούσαν. Ενώ στις περισσότερες περιοχές χρησιμοποιήθηκαν και οι δύο στρατηγικές, της ομοφωνίας και της σύγκρουσης, δεν υπήρξε συνοχή μεταξύ ιδεολογίας, ανάλυσης και εφαρμογής στην πράξη.

Άλλοι, όπως οι Bryant, R. (2) και Hodge, P. (8) υποστήριξαν ότι σαν κανόνα οι κοινοτικές ομάδες χάνουν τους αγώνες που αφορούν σημαντικά ζητήματα, τα οποία υπερβαίνουν τις λύσεις τοπικού χαρακτήρα, απαιτούν την κινητοποίηση δυνάμεων στο Εθνικό πολιτικό επίπεδο. Μαζί τους συμφωνούν και οι Coates, K. και Silburn, K. αναφέροντας ότι η άμεση δράση για την ανακούφιση των στερημένων μελών του πληθυσμού είναι ένας κρίσιμος μοχλός για την ανάπτυξη του αυτοσεβασμού τους και για κοινωνική κατανόηση, όμως δεν αποτελεί μια θεραπεία για τα προβλήματά τους, τα οποία απαιτούν πάνω απ’ όλα λύσεις που μπορούν να μελετηθούν μόνο από πολιτικές και κοινωνικές οργανώσεις εθνικού επιπέδου. Διαφορετικά είναι απίθανο να υπάρξει βασική αλλαγή. (9)

Αυτές οι ριζοσπαστικές θέσεις ανάγκασαν, σαν αποτέλεσμα, το Υπουργείο Εσωτερικών να ασκήσει έλεγχο πάνω στις δραστηριότητες των Προγραμμάτων. Ενώ για όσο διάστημα τα Προγράμματα συμφωνούσαν με την άποψη του Κράτους για το τι ήταν τα Κ.Α.Π. ελάχιστος έλεγχος ασκήθηκε. Όταν όμως οι Κοινωνικοί Λειτουργοί άρχισαν μία ριζοσπαστική κριτική, προκαλώντας με αυτό τον τρόπο το Υπουργείο και την Τοπική Αυτοδιοίκηση, έγιναν αμέσως αντικείμενα συνεχών επιθέσεων.

Τα Κ.Α.Π. ήταν η πρώτη κατοχυρωμένη από το κράτος προσπάθεια αντιμετώπισης των κοινωνικών προβλημάτων της φτώχειας και της αποστέρσης μέσα από την κινητοποίηση των κοινοτήτων. Η απόδειξη που παρουσιάστηκε σχετικά με τους περιορισμούς αυτού του είδους παρέμβασης υπήρξε δυσάρεστη για την κυβέρνηση και η πρωτοβουλία έληξε το 1974. Πριν αυτό γίνει το Υπουργείο Εσωτερικών ανακοίνωσε την απόφασή του να εξετάσει την αποτελεσματικότητα των Κ.Α.Π. μέσα από μία διοικητική διαδικασία που διήρκεσε επτά μήνες. Το συμπέρασμά της ήταν ότι θα έπρεπε να ασκηθεί μεγαλύτερος κεντρικός έλεγχος και συντονισμός των Κ.Α.Π. Ειδικότερα προτάθηκε η σύσταση μίας κεντρικής επιτροπής και ενός συντονιστή σ’ Εθνικό επίπεδο. Παρ’ όλα αυτά το Υπουργείο Εσωτερικών ήταν ήδη αποφασισμένο

να αγνοήσει την πλούσια εμπειρία των Προγραμμάτων και αντέδρασε με την ίδρυση το 1975, του “Ενιαίου Κοινοτικού Προγράμματος”.

“Το Πρόγραμμα αυτό θα προσπαθήσει να ενώσει τις προσπάθειες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με εκείνες της κεντρικής κυβέρνησης, ώστε μέσα από μία προσχεδιασμένη πορεία να εξηγηθεί και να μειωθεί η αστική φτώχεια... θα γνωρίζουμε ποιες είναι ακριβώς οι ανάγκες, ποιοι έχουν εμπλακεί και τι δράση θα χρειαστεί. Έτσι θα είμαστε περισσότερο σε θέση να ενεργήσουμε αποτελεσματικά”.(10)

Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι προτάσεις της “βάσης” των Κοινωνικών Λειτουργών που εργάστηκαν στα Κ.Α.Π. ήταν ριζοσπαστικές και ενάντια στα ενδιαφέροντα του Κράτους, λίγη απορία προξενεί η άμεση αντίδρασή του για τη σύσταση ενός άλλου Προγράμματος, λεπτομερέστερης εξεταστικής διαδικασίας, το οποίο εξαιτίας της διοικητικής δομής του προσέφερε, επομένως, ελάχιστη δυνατότητα για “αποτυχία”, και το οποίο θα έπαιρνε μία σημαντική θέση στα προγράμματα Κοινωνικής Πολιτικής, αντικαθιστώντας τα εκτοπισμένα πλέον Κ.Α.Π. Το Υπουργείο ανεγνώρισε ότι όπως είχε προσκαλέσει την Τοπική Αυτοδιοίκηση να συμμετάσχει στο πείραμα του 1969, με παρόμοιο τρόπο, κατά μία έννοια - την καλούσε να το εγκαταλείψει. Η στιγμή έδειχνε να είναι η πλέον κατάλληλη γιατί ήδη τα περισσότερα Προγράμματα είχαν σοβαρές φιλονικίες τόσο με την Τοπική Αυτοδιοίκηση όσο και μ’ άλλους τοπικούς υποστηρικτές.

Επομένως, σαν μία τελευταία σκέψη θέλω να αναφέρω ότι ακόμα και αν τα τελικά συμπεράσματα των Κ.Α.Π., καθώς επίσης και η τακτική της δράσης, ήταν σωστά, το αποτέλεσμα ήταν να βρεθούν οι κάτοικοι των δώδεκα κοινοτήτων στο ενδιάμεσο της σύγχυσης και των συγκρούσεων των αντιστοίχων ομάδων και να καταλήξουν ξανά μόνοι τους. Τα Κ.Α.Π. απέτυχαν στο να βρούν εκείνη ακριβώς την τομή, που αφ’ ενός θα απέφευγε το τελευταία, και αφ’ ετέρου θα αξιοποιούσε την πλούσια εμπειρία τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. SEEBOHM REPORT (1968): Report of the Committee on Local Authority and Allied Personal Social Services.
2. HOME OFFICE Working Papers (1968-1969).
3. BARR A. (1977): The Practice of Neighbourhood Community Work.
4. LEES, R. και SMITH (1975): Action - Research in Community Development “London: National Council of Social Services.
5. BENINGTON, J. (1974): Strategies for Change at the local level.
6. HARRY SPECHT (1976): The Community Development Project - National and Local Strategies for improving the Delivery of Services.
7. R. BRYANT (1972): “Community Action” British Journal of Social Work. vol 2, no.2.
8. HODGE, P. (1970): “The Future of Community Development” in Robson, W.A. (eds).
9. COATES, K. και SILBURN, R. (1970) “Poverty. The forgotten Englishman”. Penguin Books.
10. Greteshead News, (1976), magazine No 5, σελ. 11.